

не було здійснено); чи не було допущено під час порушення провадження, проведення досудового слідства таких порушень вимог Кримінального процесуального кодексу, без усунення яких не може бути призначений судовий розгляд. Крім того, суд перевіряє, чи не допущено слідчих помилок, що полягали у порушенні кримінального закону, а саме: чи становить кожне діяння, за яким пред'явлено підозру, склад кримінального правопорушення; чи всі винні особи притягнуті до кримінальної відповідальності; чи є помилки у кваліфікації дій підозрюваного.

Сербін Микола Миколайович,

провідний фахівець з організації наукової роботи Запорізького науково-дослідного, експертно-криміналістичного центру МВС України, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВТЕЧ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО З-ПІД ВАРТИ

Станом на 1 жовтня 2019 року у сфері управління Державної кримінально-виконавчої служби України перебуває 148 установ. Крім того, 29 установ знаходяться на території Донецької та Луганської областей, що тимчасово не контролюється українською владою.

В 26 установах виконання покарань засуджені не утримуються, у зв'язку із здійсненням оптимізації їх діяльності.

В установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, розташованих на території, що контролюється українською владою, тримається усього 53376 осіб [1].

Відповідно до Єдиного звіту про кримінальні правопорушення, форма № 1 якого затверджена наказом Генерального прокурора України від 23 жовтня 2013 року № 100, кількість втеч з місць позбавлення волі або з під варти була наступною: 2017 рік – 37, 2018 рік – 42, 9 місяців 2019 року – 19 [2].

Цілком зрозуміло, що ліквідація наслідків вказаних кримінальних правопорушень, відповідальність за які передбачена ст. 393 Кримінального кодексу України [3], тягне за собою значні матеріальні витрати, залучення великої кількості особового складу установ пенітенціарної системи і органів внутрішніх справ, що звичайно перешкоджає їх нормальній роботі.

Також слід враховувати й ту обставину, що втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, дуже часто поєднані із вчиненням інших тяжких злочинів проти власності і проти особи.

Огляд місця події належить до слідчих (розшукових) дій, зволікання з проведенням яких може спричинити зміну обстановки, зникнення слідів кримінального правопорушення або особи, якою

воно було вчинено, предметів. Які можуть стати речовими доказами [4, с. 328].

Крім цього, особлива значущість даного виду огляду закріплена законодавцем у ч. 3 ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України [5], відповідно до якої огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що здійснюється негайно після завершення огляду.

Більшість втеч з місць позбавлення волі, як правило, пов'язано з подоланням технічних засобів нагляду і контролю, а це в свою чергу передбачає наявність відповідних матеріальних слідів злочину. Слід додатково зазначити, що огляд місця події є єдиним слідчим (розшуковою) дією, що дозволяє об'єктивно зафіксувати просторову характеристику події злочину.

Ефективність огляду місця події залежить від організаційних заходів з виявлення слідів втечі засудженого, від способу вчинення втечі і кількості залишених слідів, а також від кваліфікації особи, яка проводить першочергові слідчі (розшукові) дії.

Внаслідок обмеженої території пересування засуджених територією установи виконання покарань частина слідів, залишених під час втечі, знищуються або зазнають змін, що виключає їх використання в якості доказів. У зв'язку з цим огляд місця події має бути проведеним негайно.

Велике значення для розслідування втеч з місць позбавлення волі має якість складання схематичного плану місця події – місця втечі. На нашу думку, це допомагає відтворити картину події, що відбулася і полегшує діяльність слідчого на подальшому етапі розслідування.

Одними із способів фіксації місця події є фотозйомка та відеозапис. Традиційні прийоми фотозйомки – орієнтувача, оглядова, вузлова, детальна. У випадках, коли на місці події знайдено сліди або речові докази (дрібні частки, сліди рук) і вони не можуть бути вилучені через різні причини, використовуються методи масштабної та великомасштабної фотозйомки [6, с. 181].

Поряд з фотозйомкою може бути здійснений відеозапис. Використання відеозапису дозволяє зафіксувати предмети, які можуть зникнути внаслідок їх невеликого обсягу або видозмінитися через вплив факторів навколишнього середовища.

Зазвичай, при проведенні огляду місця події бажана участь у його проведенні співробітника оперативного підрозділу установи виконання покарань, із якої було скоєно втечу. Необхідність участі останнього в розгляданій слідчій (розшуковій) дії визначається, зокрема, тим, що він здійснює, за дорученням та з відома слідчого, різну роботу щодо організаційно-технічного забезпечення проведення огляду місця події (виклик учасників огляду з числа представників адміністрації чи засуджених, розміщення осіб, які охороняють місце

події, надання в розпорядження слідчого тих чи інших технічних засобів тощо).

Особиста участь співробітника оперативного підрозділу в огляді місця події дозволяє на підставі аналізу обстановки, що склалась, негайно застосовувати ефективні розшукові чи режимні заходи, що забезпечують попередження нових кримінальних правопорушень засуджених і розкриття вчиненого злочину.

Список використаних джерел:

1. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України – Режим доступу: <https://kvs.gov.ua/2019/harakteristika/01.10.2019.pdf>.
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення, Форма № 1 (місячна), затверджено наказом ГПУ від 23 жовтня 2012 р. № 100 за погодженням з Держстатом України – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131.
4. Криміналістика : підручник / В.В. Пясковський, Ю.М. Чорноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України, від 13.04.2012 р. № 4651-VI, введений у дію з 20.11.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13, ст. 88 (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 5076-VI від 05.07.2012).
6. Криміналістика : підручник / В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін. ; за ред. проф. В. Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2008. – 464 с.

Сокиран Федір Михайлович,

професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

Психологічний вплив під час розслідування кримінальних правопорушень обумовлено природою, цілями і завданнями слідчих (розшукових) дій. Він створює умови для отримання від осіб, на яких його спрямовано, вірогідної, доказової інформації про факти і події, що цікавлять слідство, забезпечує необхідну дію на осіб, які приховують правду або дають неправдиві свідчення. Його проблемами займається і наука криміналістика, її розділ криміналістична (слідча) тактика.

Слідча тактика як розділ криміналістики вивчає основні напрями і способи найефективнішого виявлення, опрацювання і